

Een verkennend archeologisch inventariserend veldonderzoek door middel van boringen aan de Groesweg te Maasbree (L)

A.J. Wullink & M. Stiekema

ARC-Rapporten 2009-74

Geldermalsen
14 mei 2009
ISSN 1574-6887

Colofon

Een verkennend archeologisch inventariserend veldonderzoek door
middel van boringen aan de Groesweg te Maasbree (L)

ARC-Rapporten 2009-74
ARC-Projectcode 2009/276

Tekst

A.J. Wullink & M. Stiekema

Afbeeldingen

A.J. Wullink & M. Stiekema

Redactie

A.J. Wullink

Versie 1.1, 14 mei 2009

Autorisatie — A. Ufkes

Uitgegeven door

ARC bv

Postbus 41018

9701 CA Groningen

ISSN 1574-6887

Geldermalsen, 14 mei 2009

Een recente lijst van de ARC-Rapporten is te vinden op www.arcbv.nl

Projectgegevens

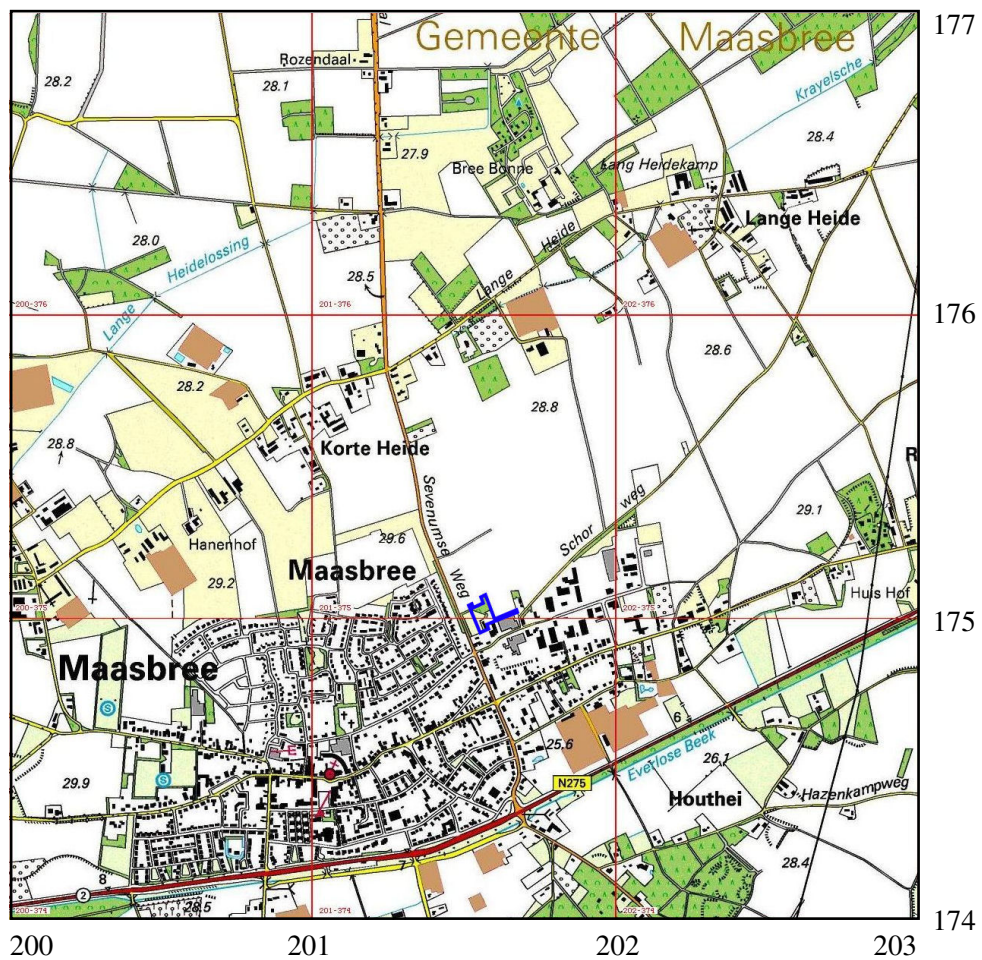
Projectnaam	Maasbree, Groesweg 5-9
Projectcode	2009/276
Archisnummer	35074
Projectleider	drs. A.J. Wullink
Contact	0345-620101, a.j.wullink@arcbv.nl
Opdrachtgever	Econsultancy BV, drs. M. Stiekema
Contact	0475-504961, stiekema@econsultancy.nl
Bevoegd gezag	Gemeente Maasbree
Contact	077-4656100

Locatiegegevens

Toponiem	Groesweg 5-9
Plaats	Maasbree
Gemeente	Maasbree
Provincie	Limburg
Kaartblad	52G
RD-coördinaten	N: 201.569 / 375.080 O: 201.513 / 375.036 Z: 201.548 / 374.949 W: 201.367 / 375.033
Oppervlakte	0,75 ha

Beschrijving onderzoekslocatie

Geologie	Formatie van Boxtel (Laagpakket van Wierden)
Geomorfologie	Bebouwing; Dekzandrug, al dan niet met oud bouwlanddek
Bodem	hoge zwarte enkeerdgronden
Historische situatie	tot de jaren '70 akkerland, daarna schutterij en bedrijventerrein
Archeologische verwachting	De hoge zwarte enkeerdgronden hebben een hoge trefkans op archeologica vanaf het Laat-Paleolithicum

Afbeelding 1. Topografische kaart van de onderzoekslocatie en omgeving, voorzien van RD-coördinaten. Bron: Topografische Dienst Nederland.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

In opdracht van Econsultancy bv uit Swalmen heeft Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) een verkennend archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van boringen uitgevoerd aan de Groesweg 5-9 te Maasbree (afb. 1). Aanleiding tot dit onderzoek vormt de voorgenomen herontwikkeling van de locatie tot een bedrijventerrein. Het plangebied wordt momenteel deels gebruikt door een schutterij als grasland en is deels bebouwd en deels verhard met klinkers en granulaat (afb. 2). Het is niet bekend tot hoe diep het plangebied zal worden vergraven voor de geplande nieuwbouw. Conform de Wet op de archeologische monumentenzorg dient het plangebied eerst te worden onderzocht op de aanwezigheid van archeologische waarden.¹ Het veldwerk is uitgevoerd op 11 mei 2009 door drs. M. Stiekema van Econsultancy, onder leiding van drs. A.J. Wullink van ARC bv. Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de eisen die gesteld worden in de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.1).²

1.2 Onderzoeksgeschiedenis

In mei 2009 is een bureau-onderzoek verricht door Econsultancy.³ Het archeologisch verwachtingsmodel uit het bureau-onderzoek vormt het uitgangspunt voor dit inventariserend veldonderzoek en is hieronder weergegeven.

Op grond van de verzamelde archeologische en aardwetenschappelijke informatie is de volgende gespecificeerde verwachting opgesteld:

Uit de landschappelijke ligging, op het zuidelijke deel van een uitgestrekt dekzand-ruggencomplex blijkt dat het plangebied vanaf het Paleolithicum gunstig is geweest voor jagers-verzamelaars en vanaf het Neolithicum voor landbouwers. In het hele plangebied kunnen archeologische resten voorkomen uit alle archeologische periodes. De kans op het voorkomen van de resten is hoog. De archeologische resten komen voor onder het esdek en in de top van de oorspronkelijke C-horizont. De vondstenlaag is opgenomen onderin het esdek; hier wordt ook wel van 'cultuurlaag' gesproken: een doorwerkte oude bodem tussen het esdek en de ongeroerde ondergrond met kleine fragmenten aardewerk, natuursteen, vuursteen en houtskool. Archeologische sporen zullen zich bevinden tot ongeveer 25 cm in de top van de C-horizont. Organische resten en bot zullen door de relatief droge en zure bodemomstandigheden slecht zijn geconserveerd. Het complextype en de omvang kunnen niet nader worden gespecificeerd door de beperkte gegevens. Vanwege de aanwezigheid van een schutterij, enkele gebouwen en een verharding is het moge-

¹In werking getreden op 1 september 2007.

²De inhoud van de KNA kan worden geraadpleegd op www.sikb.nl.

³Stiekema, M., 2009: *Archeologisch bureauonderzoek Groesweg 5-9 te Maasbree in de gemeente Maasbree*, Econsultancy Rapport 09031227 (conceptversie).

lijk dat het bodemprofiel in een deel van het plangebied tot in de dekzandafzettingen vergraven is. In dat geval zal de kans op het voorkomen van archeologische resten in dit deel van het plangebied laag zijn.

1.3 Doel van het inventariserend veldonderzoek

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) dient ertoe het in het bureau-onderzoek voorgestelde verwachtingsmodel te verifiëren en met veldwaarnemingen te completeren. Het IVO bestaat uit drie stappen: verkennend, karterend en waarderend. Het verkennend onderzoek richt zich op de bodemopbouw en mogelijke bodemverstoringen die de archeologische trefkans kunnen beïnvloeden. Het karterend onderzoek stelt vast of er al dan niet archeologische waarden aanwezig zijn. Het waarderend onderzoek bepaalt de waarde van de archeologische resten.

1.4 Werkwijze

Het IVO is uitgevoerd als een verkennend booronderzoek. Hiertoe zijn met behulp van een edelmanboor met een diameter van 7 cm op het onderzoeksterrein vijf boringen geplaatst tot maximaal 150 cm –mv. De boringen zijn, rekening houdend met de aanwezige bebouwing en de toekomstige nieuwbouw, verspreid over het terrein gezet om een juiste, algehele indruk van de bodemopbouw te kunnen krijgen. De boorkernen zijn zorgvuldig uitgelegd, waarbij de opeenvolgende bodemlagen precies konden worden beschreven en opgemeten. Het opgeboorde materiaal is doorzocht op de aanwezigheid van archeologische resten. Vervolgens is de bodemopbouw per boring beschreven en is er gelet op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerkfragmenten, houtskool, fosfaatvlekken, vuursteen, natuursteen, verbrand leem en bot. De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB).

2 Resultaten inventariserend veldonderzoek

De locatie van de boringen is weergegeven in afbeelding 2. De resultaten van het verkennend booronderzoek zijn opgenomen in bijlage 1. In alle boringen werden matig fijne zanden aangetroffen. Bij alle boringen is er een intacte eerdlaag (esdek; Aap-horizont) met een dikte van circa 100 cm aangetroffen. De onderste 10 cm van het esdek wat grijzer van kleur dan het bovenste deel van het esdek. Mogelijk betreft het een oude akkerlaag, waarin een deel van de oorspronkelijke podzolbodem is opgenomen. Hieronder is tot maximaal 150 cm –mv het oorspronkelijke moeder-materiaal, de C-horizont, aangetroffen. Deze afzettingen onderscheiden zich door een betere sortering en zijn geel van kleur. De top van de C-horizont is wat donkerder van kleur dan het onderliggende materiaal. Mogelijk betreft het een restant van een BC-horizont.

De matig fijne zanden in de ondergrond zijn eolisch afgezette dekzanden (Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden). Het oorspronkelijke podzolprofiel is afgetopt, maar er is nog wel een restant van de BC-horizont aanwezig. De aanwezigheid van een akkerlaag aan de basis het esdek wijst er op dat het aftoppen van de oorspronkelijke bodem bij ontginning van het gebied heeft plaatsgevonden. Er zijn geen aanwijzingen voor recente vergravingen tot in de C-horizont; alleen ter plaatse van de verharding is de top van het esdek licht verstoord.

In de oude akkerlaag is in boring 1 fijnverdeeld houtskool waargenomen. In deze laag zijn in boringen 3 en 5 verbrande leembrokkjes aangetroffen.

3 Samenvatting en conclusie

Volgens het bureauonderzoek door Econsultancy ligt de locatie op het zuidelijke deel van een uitgestrekt dekzandruggencomplex met esdek. Op basis van deze landschappelijke ligging blijkt dat het plangebied vanaf het Laat-Paleolithicum gunstig is geweest voor jagers-verzamelaars en vanaf het Neolithicum voor landbouwers. De locatie heeft dan ook een hoge trefkans. In de omgeving zijn bij diverse onderzoeken resten uit alle perioden vanaf het Neolithicum en met name de IJzertijd aangetroffen. Archeologische resten en sporen zullen zich direct onder het esdek bevinden. De mate waarin de oorspronkelijke bodem is verstoord bij aanleg van het esdek bepaalt in hoeverre nog daadwerkelijk resten en sporen worden aangetroffen.

Tijdens het booronderzoek is vastgesteld dat de locatie inderdaad op een dekzandrug met esdek ligt. Aan de basis van het edek is een oude akkerlaag aangetroffen, waarin ook houtskool en verbrand leem is waargenomen. Onder het esdek was nog een restant van het oorspronkelijke podzolprofiel aanwezig. Er zijn geen aanwijzingen dat de bodem in recente tijden dusdanig is vergraven dat aanwezige archeologische resten zijn verdwenen. Dit is eventueel wel mogelijk ter plaatse van de bestaande bebouw, maar dat kan op dit punt niet met zekerheid worden gezegd.

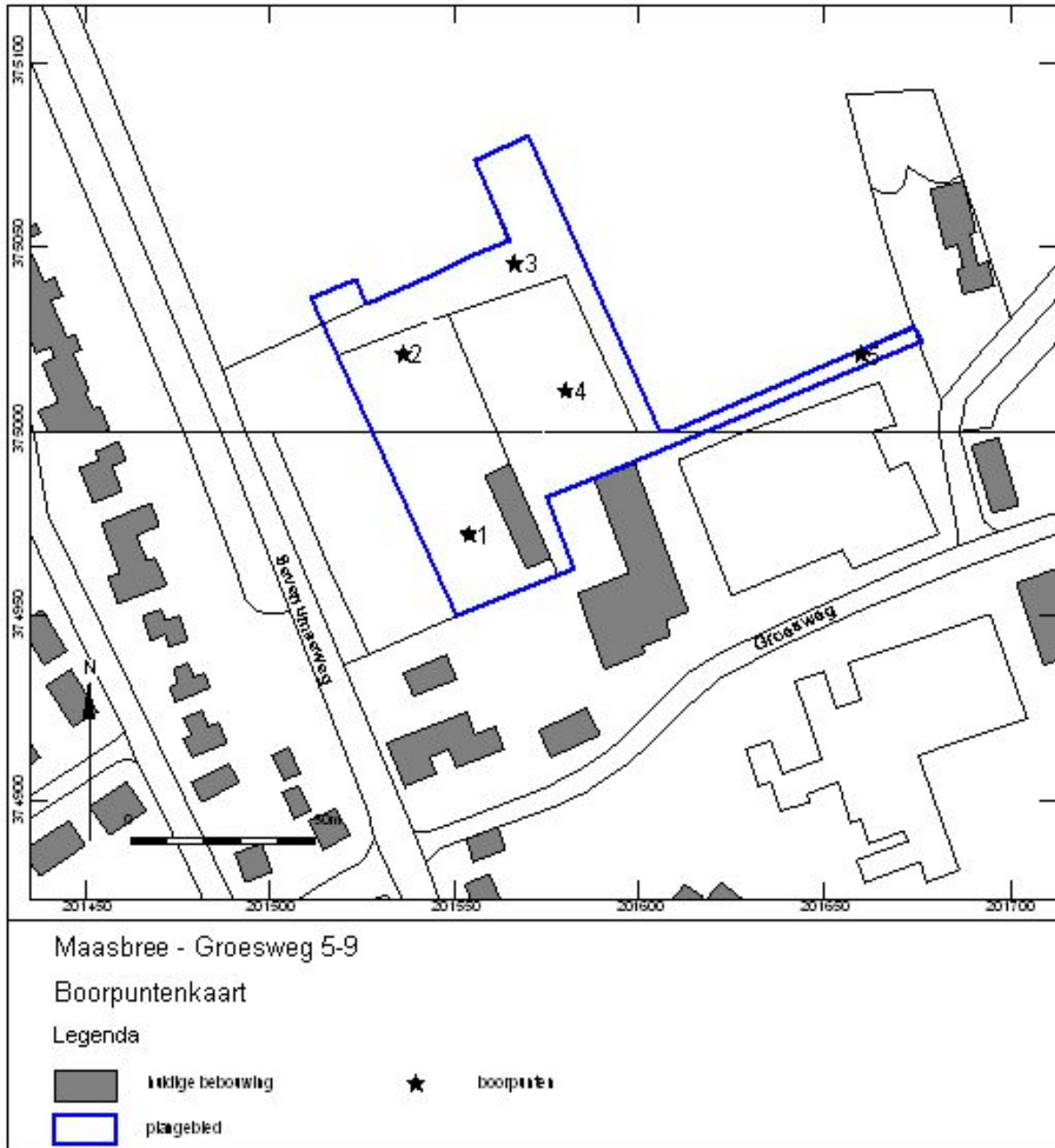
Resumerend kan worden gesteld de locatie altijd gunstig gelegen is geweest voor bewoning en dat er, op basis van het aangetroffen houtskool en verbrand leem, mogelijk sprake is van een archeologische vindplaats. Doordat het oorspronkelijke bodemprofiel is afgetopt, zijn vooral diepere sporen te verwachten. Er kan nog geen uitspraak worden gedaan over complextype, omvang en datering. Door de lage grondwaterstand zullen voornamelijk anorganische resten bewaard zijn gebleven.

4 Aanbeveling

Op basis van de ligging en bodemopbouw, alsmede de aanwezigheid van archeologische indicatoren, is de kans groot dat er archeologische resten aanwezig zijn binnen het plangebied. Geadviseerd wordt dan ook om een karterend/waarderend inventariserend veldonderzoek uit te voeren door middel van proefsleuven (IVO-P), teneinde gaafheid, omvang, datering en conservering van archeologische resten te onderzoeken. De exacte invulling van de werkzaamheden dient te worden vastgelegd in een door de bevoegde overheid goed te keuren Programma van Eisen (PvE). Het is ook aan het bevoegd gezag om te bepalen of en in welke vorm archeologisch vervolgonderzoek dient plaats te vinden.

Literatuur

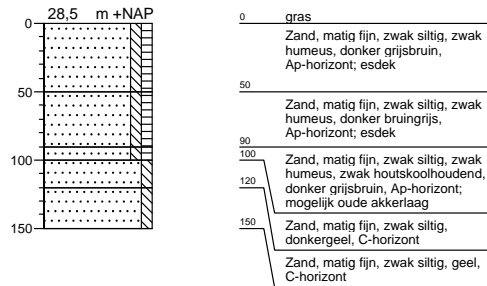
- Berendsen, H.J.A., 2004. *De vorming van het land*. Assen (Fysische geografie van Nederland). Vierde, geheel herziene druk.
- Brandt, R.W. et al. (red.), 1992. *ARCHIS. Archeologisch Basis Register, versie 1.0*. Amersfoort.
- Mulder, E.J.F. de, M.C. Geluk, I. Ritsema, W.E. Westerhoff & T.E. Wong, 2003. *De ondergrond van Nederland*. Utrecht.

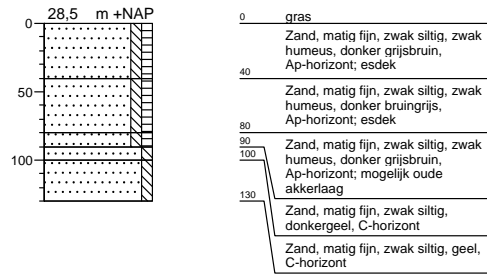
Afbeelding 2. Boorpuntenkaart. Door: M. Stiekema.

Bijlage 1 Boorprofielen

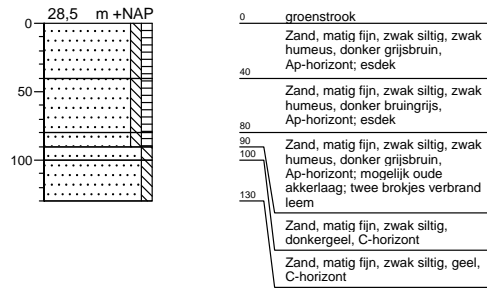
Boring: 1

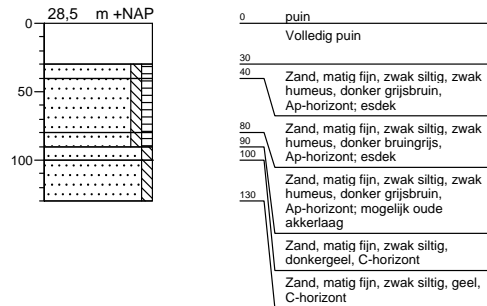
Boring: 2

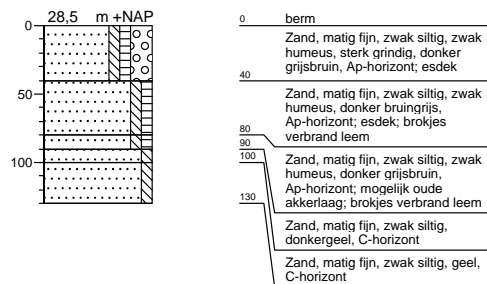
Boring: 3

Boring: 4

Boring: 5

Legenda (conform NEN 5104)

grind

	Grind, siltig
	Grind, zwak zandig
	Grind, matig zandig
	Grind, sterk zandig
	Grind, uiterst zandig

zand

	Zand, kleiig
	Zand, zwak siltig
	Zand, matig siltig
	Zand, sterk siltig
	Zand, uiterst siltig

veen

	Veen, mineraalarm
	Veen, zwak kleiig
	Veen, sterk kleiig
	Veen, zwak zandig
	Veen, sterk zandig

klei

	Klei, zwak siltig
	Klei, matig siltig
	Klei, sterk siltig
	Klei, uiterst siltig
	Klei, zwak zandig
	Klei, matig zandig
	Klei, sterk zandig

leem

	Leem, zwak zandig
	Leem, sterk zandig

overige toevoegingen

	zwak humeus
	matig humeus
	sterk humeus
	zwak grindig
	matig grindig
	sterk grindig

geur

	geen geur
	zwakke geur
	matige geur
	sterke geur
	uiterste geur

olie

	geen olie-water reactie
	zwakke olie-water reactie
	matige olie-water reactie
	sterke olie-water reactie
	uiterste olie-water reactie

p.i.d.-waarde

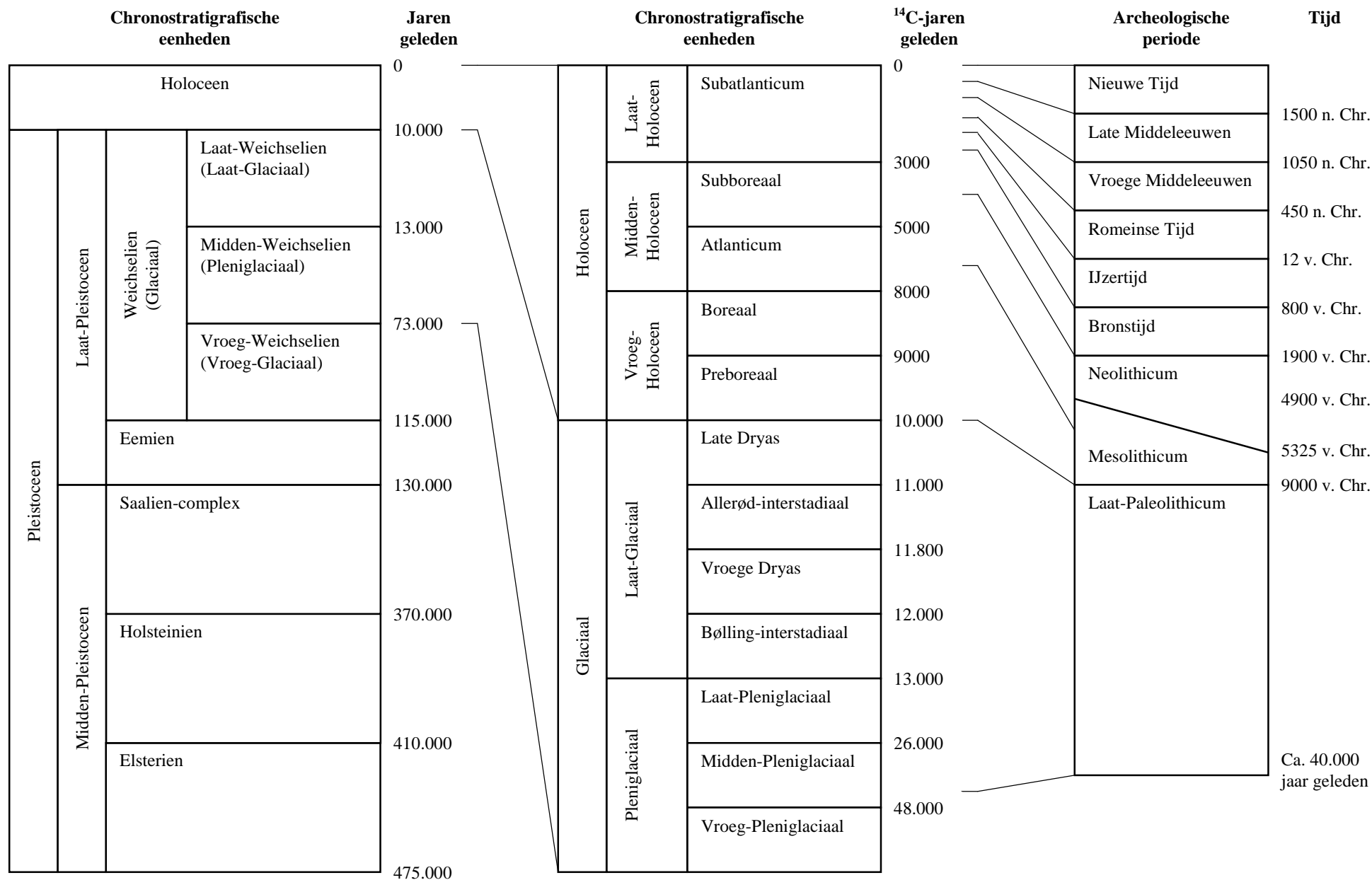
	>0
	>1
	>10
	>100
	>1000
	>10000

monsters

	geroerd monster
	ongeroerd monster

overig

	bijzonder bestanddeel
	Gemiddeld hoogste grondwaterstand
	grondwaterstand
	Gemiddeld laagste grondwaterstand
	slib
	water

Bijlage 2. Een overzicht van geologische (chronostratigrafische) en archeologische periodes. Door: A.J. Wullink. Gebaseerd op: Brandt et al. 1992; De Mulder et al. 2003; Berendsen 2004.